

תורה

ה'ו' האמט אויך
ה'אס ה'אין
נאר ה'ו' אר' פסט
עם באה'אן ציען

אור ובהירות בעבודת השם במשנת ברסלב

והרתי את לב האבן משרכם
ונתתי לכם לב בשר

מסעי

גליון ל' | תשפ"ב

אור להביות הלב של איש ישראל
כיוען מאד עד לב השמים לה' ויברך,
ואין סוף ואין תכלית לתשוקתו

לב ונסיון

אלה מסעי בני ישראל (במדבר

לג, א)

יש נסיעה וטלטול שכולה התקרבות אל המנוחה... שכן, כשאדם יוצא לדרך, לטלטול וגלות, יכול הוא לילך ולנסוע כתועה ואין לבקש. לעומת זאת, יכול הוא לילך ולנסוע למטרה מסוימת, מתוך רצון להגיע למחוז חפצו. וכך גם בכל נסיעותיו של האדם - מגלה ר' נתן (בהלכות פקדון ה' אות כג) - כשהנסיעה היא קדושה, במטרה לתקן ולפעול על ידה, אינה מרחקת את האדם כלל, אלא אדרבה, מקרבתו ליעד. היא נהפכת לתיקון, וכולה מנוחה ושלוה.

כזו היתה נסיעתם של ישראל במדבר; כל נסיעתם היתה לתקן בכל מקום מה שהיו צריכים לתקן, ולבוא אל מקום הקודש והמקדש, ואתם עמם ואצלם נשאו את קדושת ארון הקודש.

וזה "ויכתוב משה את מוציאתם למסעיהם על פי ה' ואלה מסעיהם למוציאתם", כי "מוציאתם" זה בחינת הגלות והטלטול בחינת יציאה מגולה, אבל כשוכנין לשוב, או הטלטול הוא תיקון, בחינת 'מסעי בני ישראל' שפירש רש"י שגם מקום המנוחה נקרא נסיעה, כי הנסיעה עם קדושת הארון זה בחינת מנוחה, כי על ידי זה מתקנים הטלטול ונבלל בעיקר המנוחה והנהלה שהוא קדשי קדשים.

וכך גם לגבי הטלטול הנורא שעובר כלל ישראל בגלות: אמנם, בימים קשים אלו יצאנו בגולה וטלטול אשר נמשכים כבר זה כאלפיים שנה. אך כלל שנתחזק באמונת חכמים, נזכה להתעורר יותר לראות ולהרגיש את תקוות הדרך חזור, שכונת השי"ת היא לטובה, ושכל המטרה ביציאה לגלות היא כדי לתקן...

וזהו בחינת הגלות ישראל גולים וטלטולים ואין להם מנוח לכף רגלם, והכל מחמת לקול האמונה שעיקרה אמונת חכמים. אבל באמת כוונת ה' יתברך לטובה, כי כל הטלטולים והגלויות והנסיעות לדרבים, הכל בשביל שיוכר כל אחד את עצמו על ידי זה לשוב בתשובה שלימה על פנים אמונת חכמים, ואו הנסיעה היא כפרה ותיקון. כי על ידי הנסיעות הוא מרים ומגביה כל המקומות שבא לשם לה' יתברך, נבכה אמונת חכמים.

אי אפשר לצאת לבד לדרך כה ארוכה וקשה, וגם אם תצא לא בטוח שתחזור בלי לקלקל, ומי מדבר על לתקן... העצה היעוצה היא: לקחת עמך את קדושת הארון ואז כל הנסיעה היא אחרת לגמרי. 'ויהי בנסוע הארון'.

וזהו בחינת מה שכתב בליקוטי מוהר"ן תניינא (סימן ע"ז) על מה שישראל נקראים 'בני הגולה' שהוא ראשי תיבות 'נינוח גם הוא לאלקינו', והכל בכח הצדיק אמת שמאמין בהם באמת. כי בוודאי, איש פשוט, אפילו אם הוא איש כשר, אין לו כח לזה. בפרט שיש מקומות שבא לשם שהם רחוקים מאד מאד מה' יתברך, לולא ה' עוזרו בכח הצדיק אמת שמאמין בהם. ועל כן כשהוא בדרך, בפרט בדרך רחוק, בפרט בשמטולטל במקומות כאלו רחוקים ליעול, או צריך להתחזק מאד באמונת חכמים ולשוב בתשובה גמורה על פנים אמונת חכמים.

שלחבר

מדוע הגלות ארוכה כל כך?!

אנו יודעים עד כמה ה' אוהב אותנו, אך עדיין מתייסרים בגלות ללא סוף הנראה לעין, מה קורה פה? //

מכאן ל'בין המצרים': כלל ישראל בזמן שהיה בית המקדש קיים, היה בשיא קיום התורה והמצוות, אך החיסרון שלהם היה ש"רק בשפתם כבדונו ולבם ריחק ממנו". כיון שכשהאדם מצליח לעשות הרבה, הוא צריך לוודא כל הזמן שגם הלב נשאר נקי, וכאשר חלילה המצוות שהוא עושה מביאים אותו לגאווה וריחוק מה', אזי אומר ה' יתברך: למה לי רוב זבחיכם, שבעתי עולות אילים. אקח ממכם את בית המקדש, וכשתרדו לגלות ושם תהיו ריקים מכל, דווקא אז תהיו תלויים לגמרי ברחמי העצומים, או אז תקיימו את רצוני 'להכיר את מי שאמר והיה העולם'.

כאשר אנו צופים באותם החפצים לקחת טיט ולבנים ולצאת בכוח החיל 'לכבוש את הר הבית', לבנות את בית המקדש', (ובכללם הגאווה שבלב הדרושת את הגאולה כתנאי לקיום המצוות) אנו מתמלאים רחמים וגיחוך: הלא בית המקדש אחד כבר היה לנו ואפילו שניים, אין זאת הגלות אלא כי ה' יתברך חפץ עתה במשהו אחר לגמרי, ב'לב' יהודי שמקיים תורה ומצוות מתוך הכנעה אמיתית, והמתנה מוחלטת אך ורק לרחמי ה', כזו המתגברת ועולה עם כל יום של גלות חשוכה.

זוהי גם התשובה לשני השאלות ששאלנו גם יחד: סיבת אריכת הגלות אינה כי מאס בנו ה' חלילה, אלא אך ורק בגלל שהוא רוצה שנהיה שלו בתכלית, כי, ככל שאנחנו מתעקשים להחזיק בתורה ומצוות ולהאמין שה' ברחמיו נהנה מהם, גם כשנדמה לנו שאנחנו "לא מרוויחים מכך" כלום, בכך אנו ממשיכים עלינו את רחמי ה' שכמותם לא התגלו מעולם, וזהו בוודאי פנימיות כוונתו יתברך בגלות הארוכה כל כך.

לכן בשבתות של בין המצרים אין אנו נוהגים אבילות, להורות שבסוד התשובה אין נוגע שום פגם, וגם אם האדם נפל הכי רחוק, הוא יכול תמיד לחזור בתשובה, ובכוח התשובה הוא יכול דווקא מהמקום הרחוק לעשות ולהוציא לפועל ביותר את התכלית שלשמה נברא, שהיא להכיר את בורא העולם, דהיינו, לגלות את רחמי ה' בעולם.

הרי לנו פלא מופלא: דווקא כל יום של גלות טומן בחובו את עצם אור התשובה והגאולה, כל ירידה וריחוק שהופך לדרך תשובה, מקרב את העולם לתכליתו, לגילוי מלכות ה' לעין כל בשר, במהרה.

ישנן שני שאלות המתעוררות בכל שנה מחדש בימי 'בין המצרים':

השאלה הראשונה - הרי כפי שהתורה והנביאים כותבים בלי סוף, ה' יתברך מחבב אותנו ורוצה בנו עד למאד, ואם כן מדוע הוא לא מסיים כבר את הגלות הזו ומביא לנו את משיח במהרה?

והשנייה - אם אנו אכן מצטערים כל כך על החורבן ועל הגלות, כיצד יתכן שבהגיע יום השבת אנו כביכול שוכחים מהכל, ופוצחים בריקוד של שמחה כאילו כלום לא קרה?

בליקוטי הלכות (הל' שבת הלכה ז) עונה מוהרנ"ת בדבריו תשובה מופלאה לשני שאלות אלו גם יחד, ואלו הם דבריו:

בריאית העולם הייתה לשם מטרה אחת 'בגין דישתמודעין ליה' - כדי שכל יהודי יכיר את ה', ויידבק בו באמצעות קיום התורה והמצוות. אבל עוד בטרם נברא העולם, כבר הייתה קיימת ה"תשובה שקדמה לעולם". עניינה של התשובה אחד הוא עם ה'שבת', שהיא תכלית מעשה שמים וארץ, וכלשון הפסוק: וְשַׁבָּת־ה' (אותיות שֶׁבִי"ת) עד ה' אלוקיד.

ומעתה, בראותנו את עצמנו כאן בעולם הזה, כאשר נדמה לנו שבכל שעה ממש אנחנו פוגמים נגדו יתברך מתעוררת בקרבינו התמיהה: 'מה חפץ יש לה' יתברך בננו? לו חפץ להמיתנו לא לקח ידינו עולה ומנחה?!'

והתשובה היא: בוודאי שבריאית העולם הייתה בשביל להכיר אותו יתברך, אבל דווקא אנו, החוטאים והרחוקים, כל זמן שה' יתברך משפיע לנו עדיין כל טוב, הרי אנו העדות והסוד שה' יתברך ברא את התשובה כדי לכפר על חטאים כשלנו, והאור וההתגלות הזו היא גופא התכלית אותה אנחנו משיגים כל העת.

עניינה של ה'תשובה', מגלה רביה"ק, הוא ה'המתנה'; לאחר שנפלנו היכן שנפלנו, ואז כשאנו באים לשוב אל ה', אנו מוצאים את עצמנו לכודים בכל התאוות ולא מצליחים להתקרב אל ה'. ואז כאשר אנחנו מתעקשים להמתין ולקוות לרחמי ה' עוד ועוד, ההמתנה הזו - היא בעצמה התשובה לה מחכה ה' כל כך.

וְנִשְׁלַמָּה פְּרִים שְׁפִתֵינוּ!

וכפי שמבאר מוהרנ"ת את הענין של "ונשלמה פרים שפתינו" שזהו ענין הרצון וההשתוקקות, וזה לשונו: "עתה אחר החורבן הגדול הזה צריכין להתגבר ביותר ויותר ברצון חזק ואמיץ מאד לה' יתברך ולתורתו הקדושה, כי עתה אין בית המקדש ולא כהן ולא קרבן לכפר בעדינו, ואין אנו מחייב עצמנו רק במה שאנו מתגעגעים ומצפים ומחכים לבנין בית המקדש ואנו עוסקין באמירת הקרבנות בבחינת 'ונשלמה פרים שפתינו', שכל זה הוא בחינת רצון שאנו חושקים ורוצים ומצפים לעשות רצונו להביא קרבנות לבית המקדש" (ליקוטי הלכות, נטילת ידים לסעודה ו, עב).

זהו גם כל התחזקותו של ירמיהו הנביא במגילת איכה, שלאחר שמקונן ואומר "אבד נצחי ותולדתי מה'", הוא מחזק את עצמו: "זאת אשיב אל לבי על כן אוחיל", "חלקי ה' אמרתי על כן אוחיל לה".

"כי עדיין אוחיל ואחכה ואקוה ואצפה לה' יתברך, שכל זה בחינת רצון. כי עדיין יש תקוה, כי חסדי ה' לא תמנו, כי אדרבא, עתה בתוקף גלותנו וחורבנו בכלל ובפרט, צריך כל אחד לחזק את עצמו יותר בבחינת התחזקות הרצון, ולחכות ולחלות ולצפות עדיין לישועת ה' ברצון וגעגועים גדולים מאד. כי כפי מה שימשיך על עצמו התחזקות הרצון בזה העולם גם בתוקף הגלות, כן יזכה לרב טוב הצפון שהוא הארת הרצון לעולם הבא" (שם, עג).

ר' מנחם: דיבורים נפלאים!

אבל מה אתה מתכוון לומר לי על הענין של ראש השנה? שבסוף לא נזכה להגיע והעיקר הוא שהשתוקקנו וביקשנו?

רבי שמחה: חס ושלום! וכי מה מתכוון מוהרנ"ת לומר לנו בענין החורבן? שלא צריך בית המקדש והעיקר הוא שאנחנו משתוקקים שייבנה?! חס ושלום!

מתכוונים לומר לנו, שכשמגברת הסטרא אחרא למנוע אותנו מדברים שבקדושה, מבית המקדש, מראש השנה אצל רבינו, ומכל דבר שבקדושה - אנו צריכים לידע שעצם התפילה וההשתוקקות לזה, יש בה אור עצום מאד, בבחינת "ונשלמה פרים שפתינו".

ר' מנחם: רבי שמחה, החייתני!

רבי נתן מדבר שם על ראש השנה, ועל ענין תפילת המוספים, ובתוך דבריו הוא כותב: "כל אחד ואחד, כפי מה שהוא רחוק מקיום איזה מצוה, הן מצות עשה או לא תעשה, צריך להתפלל לה' יתברך שיזכה לקיימה, שזהו ממש תפילת מוסף שמתפללין שנזכה לקיים מה שאין אנו יכולין לקיים עתה בעוונותינו בעת החורבן, וזאת התפילה נחשבת במקום קרבן, וגם על ידי זה נזכה סוף כל סוף לשוב לארצנו ולהקריב שם קרבנות חובותינו. כמו כן הוא ממש התפילות שעושין מתורות, שצריכין לבקש מה' יתברך הרבה שנזכה לקיים מה שקשה לנו לקיים עתה בעוונותינו בתוקף גלות הנפש, ועל ידי תפילות אלו נזכה לבסוף לשוב לה' יתברך, וגם כל זמן שאין אנו זוכין עדיין לגאולת הנפש בשלימות יהיה נחשב לנו על ידי התפילה כאילו קיימנו ועשינו מה שמוטל עלינו!" (ליקוטי הלכות, ראש חודש ה, ז).

וזהו חיזוק נפלא ועצום - שהתפילה שאנו מתפללים על כל הדברים הרוחניים, לא זו בלבד שהיא אמצעי לפעול את ישועתנו, אלא היא עצמה נחשבת "כאילו קיימנו ועשינו מה שמוטל עלינו".

וכפי שרואים את זה מענין הקרבנות - כפי שמביא מוהרנ"ת - שכשאנו מתפללים בתפילת מוסף

על כך שמפני חטאינו גלינו מארצנו ואין אנחנו יכולים לעלות ולראות וכו', נחשבת תפילה זו כאילו הקרבנו קרבן המוסף. וכן הוא בכל הקרבנות, שכשמזכירים אותם, מתקיים "ונשלמה פרים שפתינו" ונחשב כאילו הקרבנום בפועל.

ר' מנחם: מה באמת הפשט בזה? וכי מדוע ייחשב למי שמתפלל כאילו קיים ועשה מה שמוטל עליו?

רבי שמחה: זהו סוד כוחו של ה"רצון" - כשיהודי רוצה ומשתוקק, עולה רצונו ותשוקתו למעלה ופועלת גדולות ונצורות, עד שנחשב לו כאילו קיים את הדבר בפועל ממש!

התפילה שאנו מתפללים על כל הדברים הרוחניים, לא זו בלבד שהיא אמצעי לפעול את ישועתנו, אלא היא עצמה נחשבת "כאילו קיימנו ועשינו מה שמוטל עלינו!"

ר' מנחם: רבי שמחה, מה יהיה עם הראש השנה באומן? מגיעות כל הזמן שמועות המדאיבות את הנפש, על סגירת הגבולות וכיו"ב, ואנחנו אנה אנו באים.

רבי שמחה: הנה, ב"ה גם השבוע קיימו אני"ש בכל מקומות מושבותיהם עצרות תפילה וזעקה, ולבם צעק אל ה' על דרכי ציון האבלות מבלי באי מועד, והתחננו בלב קרוע ומורתח שייפתחו שערי ציון לרווחה.

ר' מנחם: אכן, ב"ה גם אני זכיתי להשתתף בעצרת התפילה והתחננתי מעומק לבי, אך עדיין לבי דואג מה יהיה.

רבי שמחה: דאגות אסור אף פעם, צריך לעשות מה שמוטל עלינו, וה' הטוב בעיניו יעשה.

אפילו על חורבן בית המקדש, קבעו לנו זמן מסוים בכל יום [בחצות הלילה] ובכל שנה [בין המצרים ותשעה באב] להתאבל על החורבן.

ואפילו על החטאים והעוונות והפשעים שלנו, לימד אותנו רבינו: "לייחד איזה שעה ביום שיהיה לו לב נשבר, דהיינו להתבודד ולשבר לבו לפניו יתברך, אבל שאר כל היום כולו יהיה רק בשמחה" (שיחות ה"ו, מא).

וכך גם על הדאגות והצער אודות ר"ה באומן, כבר כתב מוהרנ"ת לבנו: "ואשר אתה חושב מהיום על נסיעת

ראש השנה, אם אמנם יפה שיהיה ראש השנה במחשבה כל השנה כולה, אבל שיהיה לך צער עתה מהמניעות. בזה לא צדקת, כי כבר דיברנו שאין לחשוב מיום לחברו" (עלים לתרופה, מכתב רכז).

ר' מנחם: אתה צודק, רבי שמחה. אני חייב להיזהר שהצער והדאגות - אפילו הדאגות הרוחניות - לא "יבלעו" את כל הסדר-יום שלי, ולא יגרמו לי לבטל מתורה ותפילה.

אבל בכל זאת, מה באמת יהיה עם ראש השנה? אנחנו אכן מתפללים, אבל הלב רועד ודואג מה יהיה.

רבי שמחה: אני רוצה להגיד לך משהו עצום, שראיתי בליקוטי הלכות - שנוגע הן לגבי התפילות שלנו על ר"ה, והן בכלל על כל התפילות שאנו מתפללים ומתחננים לפני ה' שיוזכנו להיות כרצונו.

רבי נתן כותב בליקוטי הלכות, שכשהאדם מתפלל על איזה דבר שבקדושה שאינו זוכה לקיימו, כגון שמתפלל לפני ה' שיזכה לשמור את עיניו, או להתמיד בתורה, להתפלל בכוונה, וכיו"ב - אזי מלבד מה שע"י תפילות אלו הוא בוודאי מקרב את ישועתו, הרי שעצם התפילה נחשבת לו כאילו זכה כבר אל הדבר שעליו הוא מתפלל.

נחמת

ונשלמה פרים שפתינו

וְתַרְחַם עֲלֵינוּ וְתַהַיְהֶה בְּעֵינֵינוּ שְׁנוּנָה לֹמֵר וְלֹסֵדֵר לְפָנֶיךָ תּוֹרַת כָּל הַתְּקַרְבָּנוֹת בְּלֶם וְקִמְרַת וּמְנַחֵת בְּכֹנֶה עֲצוּמָה וּבְקִדְשָׁה גְדוּלָה וְנִרְאָה. עַד שְׁתַּעֲלֶה אֲמִירַתְנוּ לְפָנֶיךָ כְּאִלּוּ הַתְּקַרְבָּנוֹת בְּלֶם בְּמוֹעֲדָם וּבְזִמְנָם וּבְמִקְוָמָם פְּהִלְכֶתָּן. וְנִשְׁלַמָּה פְּרִים שְׁפִתֵינוּ כְּמוֹ שְׁפִתוֹב: "זאת התורה לעולם למנחה ולחטאות ולְאִשָּׁם וּלְמַלְאִיאִים וּלְנֹזְבָה הַשְּׁלֵמִים". וְנִנְכָּה עַל יְדֵי זֶה לְהַכְנִיעַ וּלְשַׁבֵּר וּלְכַבֵּל כַּח הַמְדַמָּה, לְגַרְשׁוֹ וּלְסַלְקוֹ וּלְכַבְּלוֹ לְגַמְרֵי מַעֲלֵינוּ וּמַעַל גְּבוּלֵנוּ. וְתַמְהַר וְתַחֲיֵשׁ לְגַאֲלָנוּ וְתַכְנֶה בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ וְתַפְאָרְתֵנוּ וְשֵׁם נְקָרִיב לְפָנֶיךָ כִּי הַתְּקַרְבָּנוֹת שִׁיכְפְּרוּ בְּעֵדְנוּ.

הלא מעתה קראת לי אבי

היה זה ביום ראשון של סליחות, כשכבר כמעט גמרו לומר את ה'ענונו' ו'מי שענה' שבסוף סדר הסליחות, הבחינו ר' נתן ור' נפתלי באיש אחד ר' ליפא שמו, שעומד ומתחנן בענונו, בהתלהבות והתעוררות כזה, כאילו עומד בתחילת הסליחות. לשאלתם היכן שמע כזאת ואיפה ראה כאלה, הודיעם על אורו של רבינו הקדוש שהתחיל לזרוח במעודועודיווקא.

על ידו ובזכותו נתקרב התלמיד הגדול 'כירח יכון עולם' אל המאור הגדול, אולם הוא עצמו נתרחק מעט, על ידי מעשה שהיה:

פעם אחת התבטא רבינו ואמר לו: 'ליפא, איך וויל נישט דו זאלסט האבן געלט' – 'איני רוצה שיהיה לך ממון'. ר' ליפא היה עוסק במשא ומתן עם סוחרים מופלגים, ואחר דברי רבינו אלה, התיישב בדעתו לבלי להרבות בנסיעות אל רבינו ז"ל, שמא יתקיימו דבריו הקדושים, ושמא ימשיך לדבר עמו בענין זה, עד שהתבטא ואמר פעם: 'דער רבי איז א רבי פון עולם הבא, איך וויל א רבין פון עולם הזה אויך'... – 'הרבי הוא רבי של עולם הבא אני רוצה רבי של עולם הזה גם כן'.

למעשה, דבר אחד מדברי רבינו הקדוש לא שב ריקם, וכאשר אמר כן היה; רבינו לא רצה שיהיה לו ממון, ואכן רוח סערה באה ועקרה את ביתו, ונשאר עני בערום ובחוסר כל. באחת ההזדמנויות התבטא מוהרנ"ת ואמר: 'במה יזכה נער את ארחו, איך ווייס דאך אז ר' ליפא איז געווען פרומער פאר מיר, און יעצט וואו איז ער און וואו בין איך?!' – 'יודע אני שר' ליפא היה כשר וירא ממני, ועכשיו היכן הוא והיכן אני?!'. ברמזו שכן הוא בכל אחד ואחד, שכדי לזכות את ארחו צריך להיות כנער צעיר, ובכל עת לחדש כנשר את ההתקרבות.

לימים חזר שוב ר' ליפא והתחיל לנסוע לרבינו, אף שלא היה באותו התלהבות כאשר בתחילה. וכאשר מסופר, שבאחת הנסיעות שנסעו מנעמירוב לרבינו ז"ל לקחו עמם את ר' ליפא, בנסעם בלילה תעו בדרך ובבוקר מצאו את עצמם שבים וחוזרים לערים נעמירוב, וכשנסעו שוב והגיעו לרבינו, סיפרו לו את כל התלאה אשר מצאתם בדרך, ענה להם: 'וואלט איר כאטש איינעם אראפ געוואפן' – 'הייתם לפחות מורידים איש אחד מהעגלה'. כאומר; כפי הנראה היה על העגלה אחד שלא נסע בלב שלם...

פעם הגיע ר' ליפא לרבינו לשובת באחת השבתות של בין המצרים'. היה זה פרשת מסעי, וקראו אותו לעלות לתורה למפטיר. אחר שעלה לתורה נעמד אצל הבימה לברך ולקרוא ההפטרה, ומנהגו של מוהרנ"ת היה לעמוד אצל הבימה בכל שבת בעת הקריאה, כך שבקריאת ההפטרה מצא את עצמו עומד בסמוך לר' ליפא.

בסיום ההפטרה התלהב מוהרנ"ת בקריאת הפסוק האחרון "הלא מעתה קראת לי אבי אלוף נעורי אתה", והמשיך ואמר: 'ר' ליפא עמנו הייתם... ראיתם מה שקוראים לכם? הלא מעתה... קענסט זיך נאך פון איצטער אומקערן, קענסט... – אתה יכול מעתה לשוב ולחדש את התקרבותך!'

ראה גם בדבריו הנעימים של המליץ הגדול בליקוטי תפילות תפילה ס', אשר כידוע מדבר דברי תנחומין נפלאים אל הנשמה, ובתוך דבריו משתמש בלשון הפסוק הזה וממשיך ואומר: 'הלא מעתה קראת לו אבי אלוף נעורי אתה, הַיְטֵר לעולם, אם ישמור לנצח, חזק והתחזק וחדש עצמך בכל עת, והתחל מעתה לעבוד את בוראך באמת'...

ר' ליפא מנעמירוב ז"ל

כאמור, התקרב לרבינו ז"ל קודם מוהרנ"ת, ועל ידו נתקרבו מוהרנ"ת ור' נפתלי ז"ל. נתרחק למשך כמה שנים, ואח"כ חזר שוב. עליו אמר רבינו ז"ל את השיחה הידועה על גודל יקרת הר"ה שלו: 'מה אומר לכם? אין דבר גדול מזה'.

תולדות חייו הקדושים של
נאמן עינו מוהרנ"ת ז"ע
ע"פ פ"א נחש בארבעת ספן שנת צ"ב
פרק"ל

אצלנו ב"ה כל האותיות מאירים!

גילוי 'ספר המידות'

באותו הקיץ - של שנת תקס"ג - החל מוהרנ"ת להעתיק מפי קדשו של רבינו את 'ספר המידות' המכונה 'ספר האלף ב"ת', שבו דברי אלוקים חיים בשבח כל המידות הטובות ובגנות המידות שאינן טובות, מסודרות לפי א-ב. ספר זה מחולק לשני חלקים: הראשון, שנכתב בימי ילדותו, והשני, בתקופה מאוחרת יותר. החיבור היה מוצנע אצל רבינו, עד שהגיעה השעה הראויה לפרסמו. ומעשה שהיה כך היה:

אחד מתלמידי רבינו, היה רבי דוב חיה'לס, גאון מופלג וחסיד נלהב ששימש כדיין בעיירה לאדיז'ין, המצויה דרומית-מזרחית לברסלב. לאחר שעבר רבינו לברסלב, אמר רבי דוב לעצמו: "איך אפשר להיות רחוק מרבי כזה?". הוא החליט לעזוב את משרת הדיינות בעירו ולעבור בעקבות רבינו לברסלב, כדי להיות קרוב אליו ולהתענג מזיו אורו. רבי דוב אמר ועשה: הוציא כרוז בבית-הכנסת בעירו שהוא עוזב את משרתו, והעתיק את מגוריו לברסלב.

רבי דוב אהב לעיין בספרים עתיקים ונדירים, שנדפסו בהם חידושי-תורה ומעשיות צדיקים. בכל יום היה נכנס אל רבינו וחוזר לפניו על חידושים ומעשיות שקרא בספרים. לעתים, היה רבינו אומר על חידוש כלשהו: "את זה אמר בעל רוח הקודש!".

מעשה ב'מגיד' חסיד"א

באחד הימים, סיפר רבי דוב לפני רבינו את המעשה הבא, שאותו ראה באחד הספרים:

בעיר אחת דר יהודי תלמיד-חכם מופלג שעמד בראש ישיבה גדולה, ולו בתכלית המעלות. בהגיעה לפרקה, השיאה אביה לאחד מתלמידיו שהיה למדן ומתמיד גדול. לאחר נישואיו, התמסר החתן ללימוד התורה יומם ולילה בבית-המדורש, כשחונתו דואג לכל מחסורו, כדי שיוכל ללמוד ללא הפרעה. האברך הצעיר עשה חיל בלימודו, והגיעו הדברים לידי כך, שהחל להתגלות אליו מדי לילה 'מגיד' ממרומים, ללמוד עמו ולגלות לו סודות התורה. האברך לא ידע את נפשו מהתרגשות; לא כל אחד זוכה ללמוד עם מלאך מן השמיים, ואם זכה לכך, משמע, הגיע לדרגה גבוהה. הוא נצר את הסוד הגדול ולא גילה אותו לאיש.

ישב האברך לילה אחר לילה ולמד מפי המגיד, אלא שעובדה נוראה נעלמה ממנו: מגיד זה לא היה כלל מן הקדושה, אלא מצד הטומאה! היות ופעם אחת נכשל האברך בעבירה כלשהי, נשלח אליו אותו מגיד להטעותו.

לילה אחד, החל המגיד לשדל אותו לעבור עבירה חמורה. כששמע זאת האברך, נחרד עד מאוד, אלא שהמגיד הסביר לו במתק שפתיים: "אם תשמע לדברי ותעשה כאשר אמרתי לך, ייצא משיח מחלצין..."

האברך מצא עצמו במיצר: כיצד יוכל לעבור במזיד עבירה כה חמורה?! אולם המגיד חזר ואומר שעל ידי כך יעשה תיקון גדול! שמא עליו לבטל דעתו בפני דעתו הגדולה? כך התחבט בספקותיו הנוראים, עד שהחליט לספר לאשתו את דברי המגיד. האישה שהייתה יראת שמיים, נבהלה למשמע הדברים, אך כאשר הסביר לה בעלה כי מדובר ב"הוראה משמיים", לא ידעה מה להשיבו. לבסוף החליטה לספר את הדבר לאביה הדגול.

האב, שהיה צדיק וחסיד, הזדעזע מאוד, הוא הכיר היטב את חתנו-תלמידו וידע כי אינו בודה מלבו דברים, אם כן, כנראה המגיד המתגלה אליו, אינו מצד הקדושה, ואם כן, יש לנקוט בפעולה מיידית על מנת להציל את חתנו מידי. הוא קרא לחתנו ושח לו בצער עמוק: "לדעתי, המגיד הנגלה אליך הוא מצד הטומאה". "במה אדע כי אכן כך הוא, שמא מלאך קדוש הוא וחובה עלי לציית לדבריו?" שאל האברך.

השיבו חתנו: "על מצחו של כל מלאך חקוקות כל אותיות האלף-ב"ת". אצל מלאך מצד הקדושה, אותיות שם ה' מאירות, ואילו אצל מלאך מצד הטומאה - אותיות השם עמומות ואפילות. עליך להביט במצחו ואם תיווכח שכן הוא - היפרד מעליו תיכף ומיד, וכדי שלא יוכל להזיק לך, מוסר אני לך קמיעות שעל ידם תינצל ממנו".

הגיע הלילה. המגיד מופיע כדרכו ופוחת שוב בשידולים והסתות לעבור על מצוות ה'. האברך מתבונן במצחו ונחרד למראה עיניו; אכן צדק חמו, אותיות שם ה' כבויות ואפילות לגמרי... משמע, המגיד הלזה מצד הקליפה. הוא עשה כהוראת חותנו ונפרד מעליו, ומאז לא חזר אליו המגיד יותר.

כשסיים רבי דוב חיה'לס את הסיפור, נתלהב רבינו הקדוש ואמר:

"אבל אצלנו ברוך השם, כל אותיות האלף-ב"ת מאירים!".

באותו מעמד גילה רבינו את 'ספר האלף ב"ת' שהיה בכתב ידו, והביע רצונו שהספר יתפרסם בעולם ומסרו להעתקה.

מאתיים עמודים על אות 'רפואה'

החיבור המקורי, היה גדול בהרבה מזה המצוי בידיו. רבינו, מטעם הכמוס עמו, לא נתן להעתיקו כמות שהוא, כאשר כותב מוהרנ"ת בהקדמה:

"וזאת לדעת, כי זה הספר העתקתי אות באות מפי הקדוש, כי אצלו היו כתובים על דפין קטנים כל הדברים האלה ויותר מזה, אפילו כפליים, ומחמת שלא היה רצונו למסור להעולם להעתיק כל דבריו שהיו כתובים אצלו בדרכים כאלה, על כן לא רצה למסור לי כתביו כהייתן להעתיקם, רק טרח בעצמו ובכבודו וקרא לפניי בפיו הקדוש מילה במילה מתוך כתביו הנ"ל, ומפיו יקרא אלי, ואני כותב על הספר. ונשמע מפיו, שאמר, שעל אות 'רפואה' לבד היו אצלו כמה וכמה בויגין (גיליונות) כתובים, כמדומה שאמר מאתיים בויגין (4).

"...והנה אצלו, זכרונו לברכה, היו כתובים כל הדברים האלה שבספר הזה עם ציון המקומות שהוציא מהם השגות אלו, אבל כשהעתיקם מפיו הקדוש, לא נתן לי להעתיק, כ-אם אלו הדברים לבד כהייתן ולא הודיע מקומם איה, אבל מכותלי דיבורי הקדושים הבנתי שיכול כל אדם למצוא איזה מראה מקום ורמז לאלו הדברים מהיכן הם נובעים, מאיזה מקרא או מאמר רבותינו ז"ל, וקצתם הם מאמרים מפורשים בדברי רבותינו ז"ל, כאשר יראה הרואה בעיניו. וכבר יגעו ומצאו כמה אנשים דברים הרבה מספר הזה היכן הם רמוזים..." (הקדמת ספר המידות, עיין שם בהרחבה על מהות הספר הקדוש הזה).

כתבת הספר מפי קדשו של רבינו, נעשתה על ידי מוהרנ"ת לסירוגין; היא החלה בקיץ תקס"ג ונשלמה בחורף תקס"ו.

אולם, רק בשנת תקע"א, לאחר הסתלקות רבינו, הדפיס מוהרנ"ת את הספר בעיר מוהליב.

איזה אש שורפת את הבית המקדש, וכיצד מכבים אותה?

מהי האש ששרפה את בית מקדשנו? מה בין "מאורי אור" ל"מאורי אש"? איזה סוג מים יכולים לכבות אש מהסוג הזה? על מה צריך לשים את הדגש כימים הללו?

"מאורי אש", שעל אף שגם האש יש בה 'מאור', אך היא 'אש' השורפת ומבערת ומכלה את האדם רח"ל. והאש אשר שרפה את בית מקדשנו, היא ה"מאורי אש".

במה דברים אמורים?

כל דבר שבעולם מורכב כידוע מד' יסודות - אש, רוח, מים, עפר - וכנגדו יש ד' סוגי נבראים - דומם (עפר) צומח (מים) חי (רוח) מדבר (אש - נר ה' נשמת אדם). כמו כן נפש האדם גם היא מורכבת מד' יסודות הללו, וכל המידות של האדם מושרשות בד' יסודות הללו.

"כי זה ידוע שכל המידות רעות ותולדותיהן נמשכין מד' יסודות: עצבות ותולדותיהן נמשכין מדומם, תאוות רעות ותולדותיהן נמשכין מצומח, דברים בטלים ותולדותיהן נמשכין מחי. גאוה ותולדותיהן נמשכין ממדבר" (ליקו"מ תו"ד).

והתגברות ה"מאורי אש", היא: "כשמתגבר ח"ו הרע שבד' יסודות שהוא בחינת אש, בחינת הרע שבמאורי אש הנ"ל שמשם כל האווות ומדות רעות, כי כולם בחינת 'אש', בחינת 'המיומת הלב' הוא נור דלוק" (ליקוטי הלכות תפילין ו.א).

כלומר, כשכח ההתלהבות של האדם לוקח את ההמשלה והוא משתולל ומתלהב ומתבער מבלי שיהיה כח שעומד על גביו ומכוונן מתי לבעור [כגון: בתורה ותפילה בעשיית המצוות באהבת ה' ויראתו וכו'] ומתי לדעור [כגון: בכל התאוות שהעולם הזה מציע]. אזי האש הזה אמנם נקרא 'אור', כי כשהוא מתלהב כשהוא לא צריך אזי נדמה לו שהתאוה הזאת שמתלקחת אצלו מגישה לו את כל תענוגים שבעולם על מגש של כסף, והנה כשהוא אך נוגע בו אזי הוא הולך ושוּרף ומכלה, וה'מאור' הנפך רח"ל לאש".

ובעת החורבן, הפכו האורות לאש, וכשנתמלאה הסאה נשלחה האש וירדה ושרפה בעוצמה נוראה על-טבעית את מקום מקדשנו.

ובכן, עלינו לדאוג לכבות את האש הזאת, ולהכניסו תחת שלטון כח ה"יסוד הפשוט" - שתפקידו להגביר את הטוב שבד' יסודות ולהכניע את הרע שבהם - ולמעשה, מי שמבצע את המלאכה הזאת הוא ה"צדיק יסוד עולם" (יעוין בארוכה בפנים התורה שם).

והרי שלעובדא ולמעשה: הבכיה על החורבן הוא על מה שאנו גורמים במעשינו להוציא את האש משלטון היסוד - צדיק, ובוה אש של המידות רעות בוער בקרבנו, ומשם האש ממשיכה הישר אל ירושלים עיה"ק ורח"ל שורפת את ביהמ"ק.

לכן רביה"ק מגלה לנו שדוקא בימים אלו, עלינו להתעורר להגביר את ה"מאורי אור" שהוא אור הצדיק, שכשמתקרבים אליו מגבירים את הטוב שבד' יסודות ונפתחים העיניים להתחיל להסתכל על עצמו - כיצד הוא צריך לתקן את עצמו.

ולהלכה למעשה, ישנם 'מים' שגם להם יש עוצמה על-טבעית לכבות את ה"מאורי אש", הלא הם: "הדמעות!" וכשאנו בוכים על חורבן בית המקדש בחצות הלילה ובימים אלו של בין המצרים, אנו מכבים באמצעות הדמעות את ה"מאורי אש" וזוכים לראות בשמחתה.

עומדים אנו בימי בין המצרים בהם אנו מתאבלים על חורבן בית מקדשנו, ומשתוקקים ומתגעגעים לבניינה. והנה, בדברי חז"ל והצדיקים נזכרים עבירות רבות אשר בעבורם אבדה הארץ ונחרב בית מקדשנו. ובכן רצינו לשאול ולברר: ע"פ דברי רבינו הקדוש, באיזה דבר עלינו להתמקד ולשים את הדגש, הן באבלות והן בהשתדלות לשוב ולתקנו?

המוטל עלינו לתקן באופן כללי, ובמיוחד בימים הללו הוא: לכבות את האש אשר שרפה את בית מקדשנו ותפארתנו!

אם זכית להיות פעם אצל שריר בית מקדשנו, נוכחת לראות האבנים הקדושות והגדולות של הכותל המערבי. ועתה, הניע עצמך: בנין שהיה משוכלל ובנו מאבנים גדולות כאלה, כמה זמן היה אמור לקחת עד שהיה נשרף כליל? ולמעשה אנו יודעים שנשרפו אבניו תוך יממה אחת (מתשעה באב לפנות ערב עד למחרתו ב' באב), וכאן נשאלת השאלה: הכיצד?!

אכן תשובה לשאלה זו, אנו מוצאים באיכה (א. יג) שם נאמר: "ממרום שלח אש בעצמותי וירדנה", היינו שהאש אשר שרפה את בית מקדשנו, אינה האש המוכרת לנו, אלא אש מיוחד שנשלח ממרום, וכמו שפירשו חז"ל (פסיקתא זוטרות שם) על פסוק זה: "כלומר אם לא שלח אש ממרום לא היה שולט בו אש האומות", וכן גילו לנו חז"ל (מ"ר שם) ש"בשעה שנכנסו שונאים לביהמ"ק קפצה קטגוריא לפני הקדוש ברוך הוא ואמרה לפניו, רבש"ע, כך רשע זה מתגאה ואומר אני החרבתי את ביתו של אלקים ושרפתי מקדשו, אם כן הוא תרד אש מלמעלה ותשרף, מיד - ממרום שלח אש".

והרי שלשרוף את בית המקדש היה צורך באש מיוחד, ואלמלא האש שנשלח ממרום לא היה האש הפשוט והמוכר שולט בה, הן מצד חוזק בניינה, והן מצד עוצם קדושתה.

ואם כן עלינו להבין: מהי אש נוראה ושרפת זו אשר שרפה וכליתה את בית מקדשנו? הן על כך מגלה לנו רביה"ק:

"יש מאורי אור, ומאורי אש. והם זה לעומת זה, שכשיש כח למאורי אור אזי נכנעין מאורי אש. וכן להיפך ח"ו, שכשנכנעין ונסתלקין מאורי אור ח"ו אזי מתגברין מאורי אש. וזה בחי' חורבן ביהמ"ק, בחינת ממרום שלח אש בעצמותי. כי נתגברו מאורי אש, ע"י שנסתלקו מאורי אור ... וזה בחינת 'ריצת אש בציון ותאכל יסודותיה'. יסודותיה, זה בחי' ד' יסודות שנמשכין מבחי' מאורי אור, מבחי' תלת גופנין דעינא ובת עין, שנאכלו ונשרפו ע"י ויצת אש בציון, ע"י ההתגברות מאורי אש" (ליקוטי מוה"ר תנינא תו"ס).

ביאור הדברים באופן פשוט: יש "מאורי אור", שכשהאור שלהם נתפס אצל האדם, נעשה לו "אור". מאידך יש

כברסלב'ר חסידים האמונים על דבריו של רבינו שהתבטא "גאר מיין זאך איז ראש השנה" [= כל ענייני הוא ראש השנה], אָל לנו לשכוח את מאמרו הדומה: "גאר מיין זאך איז תפילה" (ראה ליקוטי מוה"ר' תנינא, סימן צ"ג).

קיום הקיבוץ הקדוש בראש השנה, נתון בראש מעייניו של כל חסיד ברסלב, וכמובן שההשתדלות הטובה והנכונה ביותר היא: 'תפילה'.

גם בימים האחרונים, בהם לכאורה הוטה לב המלכות עלינו לטובה, חלילה לנו מהלירדם, ושומה עלינו להמשיך ולהתעיר בתפילה, שאכן יתקיים הקיבוץ הקדוש בראש השנה, על הצד הטוב ביותר בהשתתפות רבבות מישראל.

לואת התאספו רבבות חסידים ברסלב בכל מקומות מושבותיהם, לעצרות תפילה מרכזיות בכל עיר ועיר, ביותר מ-50 ערים בהם מתגוררים חסידים ברסלב, וכן במיזון ובאומן, בכדי לקרוע שערי שמיים ולפעול לביטול רוע הגזירה. בחלק מהערים התקיימה עצרת מיוחדת לתשב"ח, אשר בהבל פיהם שאין בו חטא פעלו בוודאי גדולות ונצורות.

כמו כן, מתבשרים אנו בימים האחרונים, על מבצע מיוחד הנושא את השם 'ואני תפילה' המיועד לילדים ובחורים, ובו יוגרו פרסים יקרי ערך רבים ומגוונים, עבור כל מי שירשם במערכת הטלפונית ויקבל על עצמו קבלות טובות למען קיום הקיבוץ הקדוש.

להרשמה ולפרטים נוספים, ניתן להתקשר לקו הטלפון של ארגון 'ואני תפילה' במספר: 09-8803059

טוב להודות לה'

ביום שישי האחרון התקיימה בביהמ"ד אנשי הצדיק בבית שמש 'סעודת הודאה' לרגל מלאת עשור לניסים והנפלאות שהתרחשו בתאונת דרכים, בדוך ליכולת חצות' בביתר עלית.

הסעודה התקיימה בראשות זקני אנ"ש שליט"א, ובהשתתפות הניצולים ובני משפחתם.

השבת נועם הנשמות

במסגרת 'ליל שבת התאחדות' המתקיימת אחת לתקופה, בקהל נועם ה' חסידים ברסלב בעיה"ק ירושלים, התקיימה בשבת האחרונה פרשת מטות [בא"י] שבת התאחדות מרוממת, בראשות הרה"ח ר' יו"ט חשין שליט"א ובהשתתפות של כ-100 בחורים כ"י. במשך השבת התקיימו גם שיעורים למתפללי ביהמ"ד, כשבשבת צהריים התקיים שיעור של כמה שעות לאברכים ובחורים.

ההנעשה והנשמע

מוסדות ברסלב ברכפלד: התקיימה 'סעודת חומש' לתלמידים היקרים המתחילים בלימוד החומש, בהשתתפות ההורים ובני המשפחה.

מוסדות ברסלב "שמ"ע" בירושלים: התקיימה 'סעודת חומש' לתלמידים היקרים המתחילים בלימוד החומש, בהשתתפות ההורים ובני המשפחה.

נקודות

אָמַר: שְׁעַל יְדֵי אֲמִירַת תִּקּוּן חֲצוֹת יְכוּלִין לְפָרֵשׁ שִׁיחָתוֹ אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ כְּמוֹ עַל יְדֵי הַתְּבוּדוֹת. כִּי מִסְתַּמָּא אֵין אֲזַמְרִים 'חֲצוֹת' עַל הָעֵבֶר, וְעַקֵּר אֲמִירַת חֲצוֹת הוּא עַל מַה שְׁנַעֲשֶׂה עֲכָשׁוּ עִם הָאָדָם. וְכִשְׂיֵאמֶר חֲצוֹת בְּבַחֲינָה זוֹ, יְכוּלִין לְמַצֵּא כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ בְּתוֹךְ אֲמִירַת חֲצוֹת.

(ליקוטי מוה"ר ח"ב, קא)

ה"ר זאב פרנק שליט"א נדב 1000 גליונות זכות הפצה תעמוד לו להתברך בכל מייל דמיטב ברוחניות ובגשמיות

הרה"ח עלי ימיני שליט"א שותף נאמן למערכת 'לבבי' אשר קנה זכות לבכר זכות ההפצה תעמוד לו להתברך בכל מייל דמיטב ברוחניות ובגשמיות

הרה"ח נחמן קניג שליט"א נדב 1000 גליונות זכות הפצה תעמוד לו להתברך בכל מייל דמיטב ברוחניות ובגשמיות

הרב החסיד ר' יעקב קניג שליט"א נדב 1000 גליונות זכות הפצה תעמוד לו להתברך בכל מייל דמיטב ברוחניות ובגשמיות

הרב החסיד ר' נתן מימון שליט"א נדב 1000 גליונות זכות הפצה תעמוד לו להתברך בכל מייל דמיטב ברוחניות ובגשמיות